

SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

*Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas
uppfattningar och förväntningar om konjunkturen*

JÄMTLANDS LÄN

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Sammanfattning av konjunkturläget i Jämtlands län	3
Det ekonomiska läget och Jämtlands läns näringslivsstruktur	4
Småföretagsbarometern – Jämtlands län.....	6
<i>Sysselsättning</i>	6
<i>Orderingång</i>	7
<i>Tackat nej till order</i>	9
<i>Omsättning</i>	10
<i>Konjunkturindikatorn</i>	11
Lönsamhetsutvecklingen	15
Expansionsutsikter och hinder för expansion	17
Konjunkturrisiker.....	19
<i>Politiska risker</i>	20
<i>Personliga risker</i>	20
Appendix Finansiering.....	21
<i>Bankens lokala förankring och bemötande</i>	22

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagens egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. I år är det 30 års jubileum för Småföretagsbarometern.¹ Denna gång omfattar undersökningen 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Sparbankernas Riksförbund och Företagarna. René Bongard, Rebecca Källström och Daniel Wiberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Sparbankerna

Företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ År 2014 gjorde vi ett uppehåll med undersökningen, så värdena för år 2014 är interpolerade.

Sammanfattning av konjunkturläget i Jämtlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Jämtlands län har pendlat sedan åren med finanskris 2008-2009. Nu pekar konjunkturindikatorn återigen rejält nedåt, främst till följd av svag konjunktur för tjänsteföretagen. Konjunkturindikatorn på 14 i årets mätning gör Jämtland till det svagaste länet i mätningen. Rikets indikator ligger på 64. Förväntningarna framåt är emellertid ljusa och länets småföretag tror på en starkt förbättrad konjunktur inom ett års sikt.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat i Jämtland sedan höstmätningen 2013, och är bland de tre svagaste länen i riket. Minskningen beror på att tjänstesektorn inte anställer i samma utsträckning som vid tidigare mätning. Totalt sett säger 18 procent av Jämtlands småföretag att man har ökat sin personalstyrka medan 15 procent av företagen dragit ned personal. Förväntningarna framåt är optimistiska och företagen tror på en fortsatt ökad sysselsättning kommande året.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats mycket negativt sedan 2013. Nettotalet för orderingången i Jämtlands län har försämrats från 40 hösten 2013 till -5 i årets mätning. Det är det enda länet i riket där fler företag uppger ett minskat antal order än ett ökat antal. Rikets netttotal landar på 26. Försämringen beror på ett minskat antal order till både industri- och tjänsteföretag, men det absolut största tappet ser vi bland tjänsteföretagen. På ett års sikt räknar länets företag, framförallt tjänsteföretagen, med att orderutvecklingen återigen blir positiv.
- **Omsättningstillväxten** i Jämtlands län har minskat sedan 2013, till skillnad från i riket i stort. Båda sektorerna, men framförallt tjänsteföretagen, visar på en lägre omsättningstillväxt. Nettotalet 16 är relativt långt under landet i genomsnitt (netttotal 29). Förväntningarna inför kommande år är emellertid mycket optimistiska, och landar till och med över rikets förväntningar.
- **Tillväxten av lönsamheten** mattas av i båda sektorerna. Industriföretagen visade ett negativt netttotal på -10 våren 2013, sedan steg lönsamheten till netttotal 19 i höstmätningen. Årets mätning visar på en marginell försvagning till netttotal 17, som är i snitt med riket för sektorn (18). Tjänsteföretagens lönsamhet har också mattats av något under perioden sedan förra mätningen. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar på 12, riksgenomsnittet ligger på 18. Totalt sett i länet är det 32 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet.
- Företagen i Jämtlands län upplever något sämre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 61 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.

- Politisk osäkerhet är ett av de **största tillväxthindren** som Jämtlands småföretag upplever. Vart femte företag (20 procent) uppger detta som största hinder, vilket är betydligt fler än i riket som helhet. Även tuff konkurrens uppges utgöra ett tillväxthinder av vart femte företag i länet. Många företag i Jämtlands län upplever också att det är svårt att hitta lämplig arbetskraft, även om andelen är färre än rikssnittet.
- Den svaga inhemska konjunkturen är den största **konjunkturrisken** enligt ungefär hälften av företagen i länet. Den följs av oro för ökade ränte- och valutakostnader samt för höga löneökningar. I Jämtlands län anser dubbelt så många företag, som i riket som helhet, personliga risker i samband med generations- och ägarskifte, vilket än en gång hänger samman med industristrukturen i länet.

Det ekonomiska läget och Jämtlands läns näringslivsstruktur

Under 2014 och i början av 2015 växte BNP och sysselsättningen i Sverige med stöd av växande inhemsk efterfrågan som i huvudsak byggde på stabil konsumtion. Sveriges exportsektor har dock haft en mindre positiv utveckling, samtidigt har efterfrågan gradvis förbättras därmed kommer investeringar och ökad export att bidra till att läget förbättras. Efterfrågan i Europa kan förväntas fortsätta att förbättras något, om ingen allvarlig störning inträffar.

Den tröga exporttillväxten har flera skäl. När det gäller geografisk specialisering har Sveriges exportföretag drabbats av de vikande marknaderna i flera av de viktigaste mottagarländerna i EU. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU.

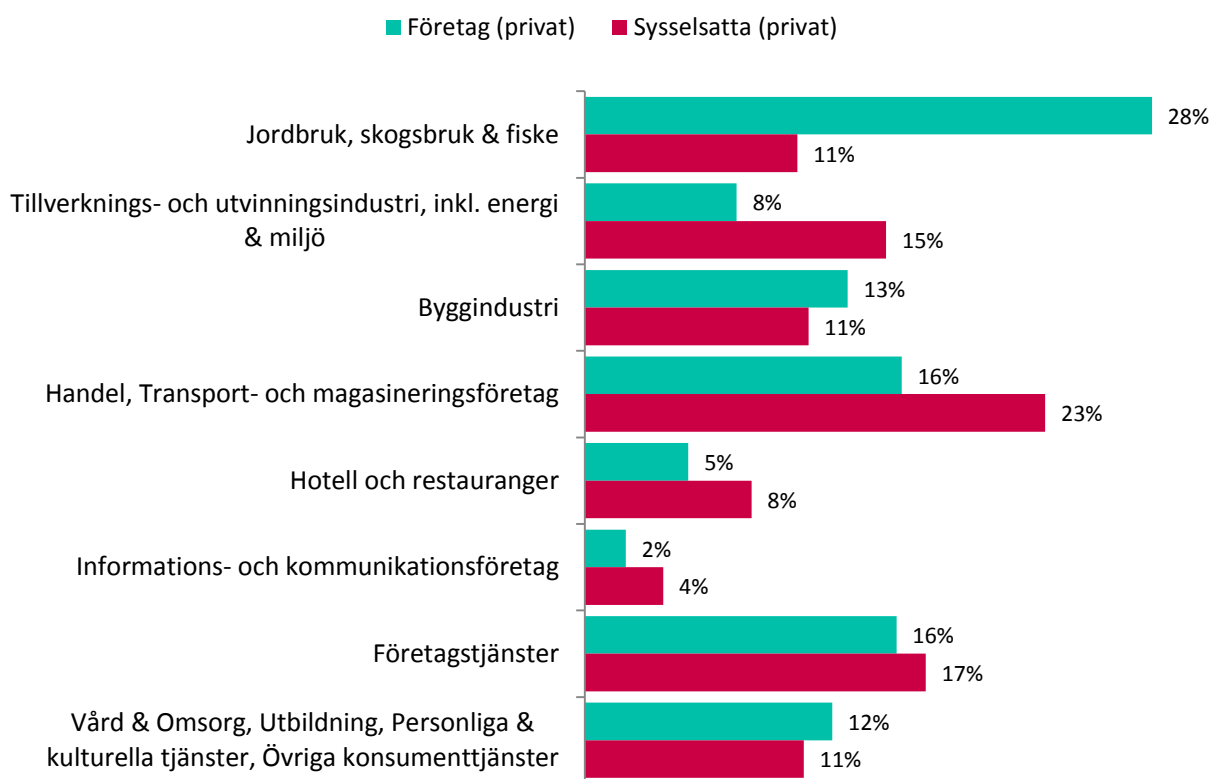
Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen. Men eftersom arbetskraften växer har arbetslösheten legat fast på cirka 8 procent under flera år, och är särskilt hög bland lågutbildade unga. Arbetsmarknadsläget är därför speciellt bekymmersamt för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

Läget i näringslivet kan alltså sammanfattas som något starkare. Konjunkturläget för tjänstesektorn bidrar positivt till uppgången, medan industrisektorn påverkar negativt. Sysselsättningen har sammantaget ökat och utvecklingen kan vara positiv framöver om inte något konjunkturhämmande inträffar. Även anställningsplanerna framöver är mer optimistiska än vid föregående mätning.

Tabell 1. Näringslivsstrukturen i Jämtlands län²

Jämtlands län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Totalt	8 964	10 894	57 956
Offentlig verksamhet	48	812	22 370
Övrig verksamhet	390	514	2 333
Privata företag	8 526	9 568	33 253
<i>andel privata företag av totala antalet</i>	95,1%	87,8%	57,4%
<i>andel småföretag av privata företag</i>	99,3%	99,3%	81,1%

Figur 1 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, 2013 (källa: SCB)

² Statistiken avser företag med minst 1 sysselsatt person, år 2013. Med småföretag avses 1-49 sysselsatta. Källa: SCB

Småföretagsbarometern – Jämtlands län

Sysselsättning

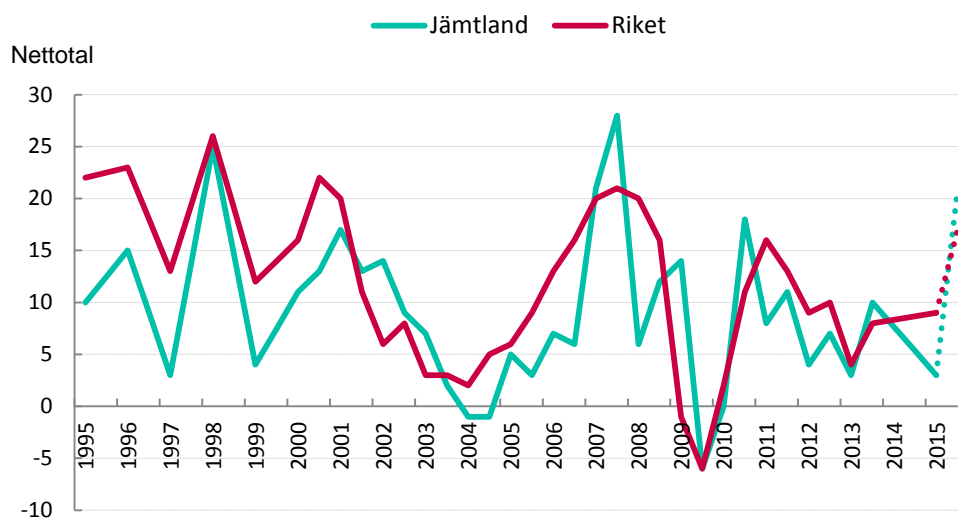
Sysselsättningsstillväxten har minskat i Jämtland sedan höstmätningen 2013, och är bland de tre svagaste länen i riket. Minskningen beror på att tjänstesektorn inte anställer i samma utsträckning som vid tidigare mätning. Totalt sett säger 18 procent av Jämtlands småföretag att man har ökat sin personalstyrka medan 15 procent av företagen dragit ned personal. Nettotalet landar på därmed på 3, vilket är lägre än nettotalet för sysselsättningsstillväxten i riket. Ett nettotal över noll betyder det att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt nettotal (om än lågt) innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta. Ett alternativt mått är sysselsättningsgrad, vilken mäter andelen av den arbetsföra befolkningen som är sysselsatta.

Sysselsättningen är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Med fler i arbete kan vi producera mer och hushållens inkomster växer. Dessutom minskar statens utgifter bland annat genom att arbetslösheten kostar mindre samtidigt som skatteintäkterna ökar.

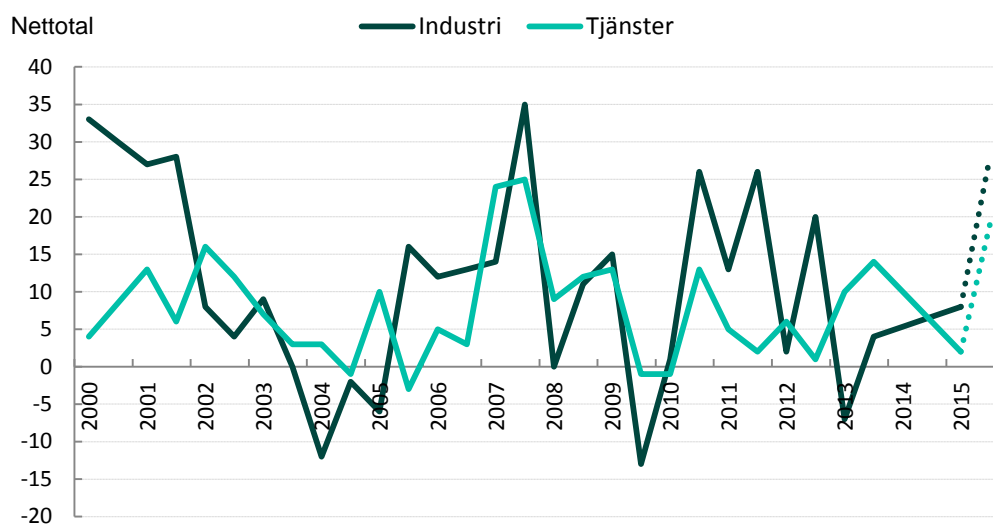
Figur 2 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Jämtlands län och riket 1995-2015

Inom industrisektorn har man börjat anställa igen, efter en djup dipp våren 2013, och nettotalet hamnar nu på 8, vilket är något lägre än genomsnittet för riket (11). Värt att uppmärksamma är att industriföretagen vid mätningen 2013 trodde att de skulle behöva minska personalstyrkan framöver, vilket positivt nog inte tycks ha behövts. Inom tjänstesektorn har utvecklingen varit den omvända, och tillväxttakten minskar. Det gör att man får ett svagt nettotal på 2.

Förväntningarna framåt är optimistiska och företagen tror på en fortsatt ökad sysselsättning kommande året. Båda sektorerna planerar att öka personalstyrkan. Nettotalet förväntas ligga på 22 på ett års sikt, vilket är i över rikets förväntningar (17).

Figur 3 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Jämtlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

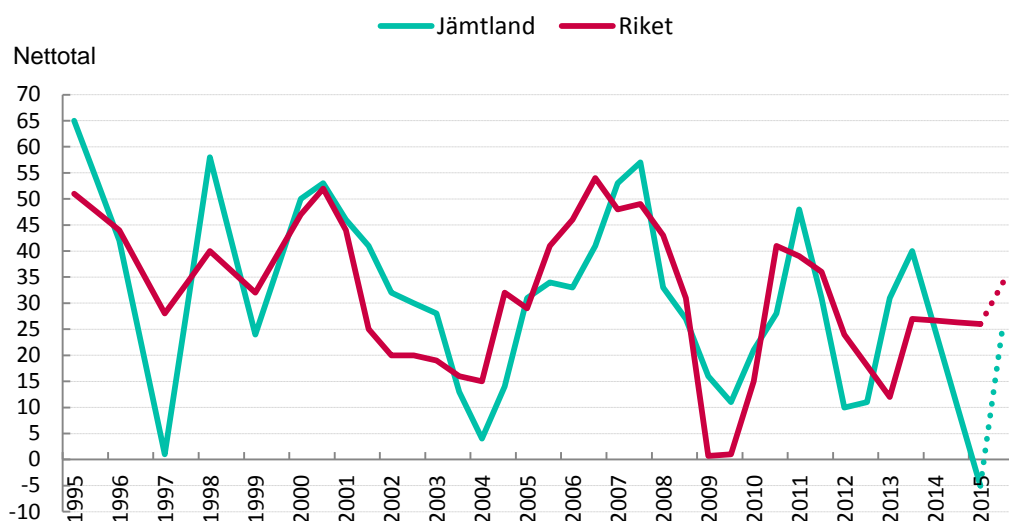
Orderingång

Orderingången för länets småföretag har utvecklats mycket negativt sedan 2013. Nettotalet för orderingången i Jämtlands län har försämrats från 40 hösten 2013 till -5 i årets mätning. Det är det enda länet i riket där fler företag uppger ett minskat antal order än ett ökat antal. Rikets nettotal landar på 26. Försämringen beror på ett minskat antal order till både industri- och tjänsteföretag, men det absolut största tappet ser vi bland tjänsteföretagen. Sammantaget i länet är det 27 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 32 procent anger en vikande, vilket ger nettotalet -5. På ett års sikt räknar länets företag, framförallt tjänsteföretagen, att orderutvecklingen återigen blir positiv.

Orderingång

Med orderingång menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period.

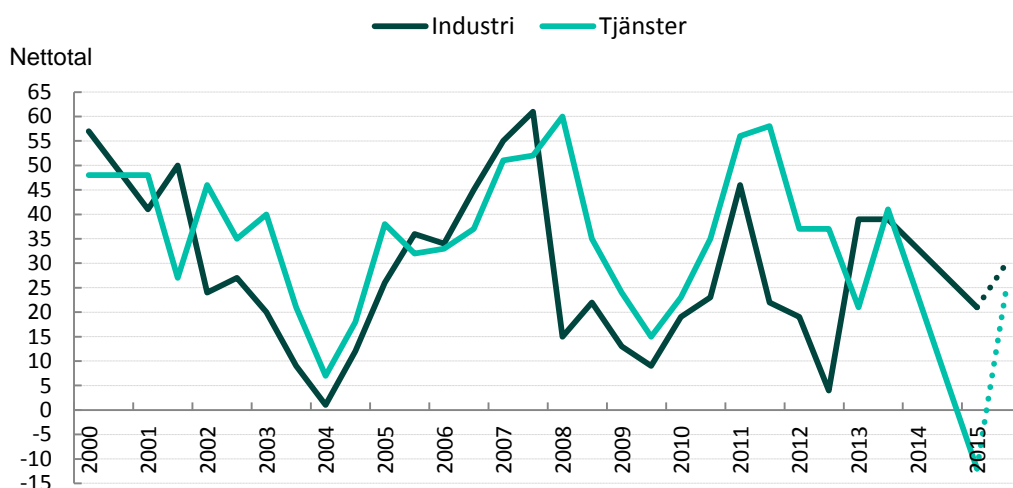
Figur 4 Orderutveckling (nettotal) i Jämtlands län och riket 1995-2015

Den försämrade orderingen beror alltså främst på kraftigt minskad ordergång för tjänsteföretagen, som gått från netttotal till 41 till ett negativt netttotal på -12. Det är betydligt lägre än sektorns riksnitt på 24.

Inom industrisektorn har nettotalet fallit från 39 till 21. Det är lägre än sektornsnittet för riket på 32, men till skillnad från tjänsteföretagen positivt. Tjänstesektorn tror på en relativt större ökning av orderingen det kommande året än industrisektorn.

Figur 5 Ordergång (nettotal) i Jämtlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Till skillnad från de jämtländska företagens tro om framtida order finner Konjunkturinstitutet i sina löpande mätningar under våren 2015 att företagen är mer negativa om storleken på kommande orderstockar och varulager samt att förväntningarna på produktionsvolymen har justerats ned.

Tackat nej till order

30 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order. Det är, av förklarliga skäl i stycket ovan, en lägre andel än snittet för riket (37 procent). Bland tjänsteföretagen är det bara 23 procent som tvingats tacka nej, betydligt färre än bland de tillverkande företagen där hela 57 procent tackat nej. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (61 procent av de som tackat nej) men även arbetskraftsbrist anges av 13 procent som en anledning.

Figur 6 Tackat nej till order

Omsättning

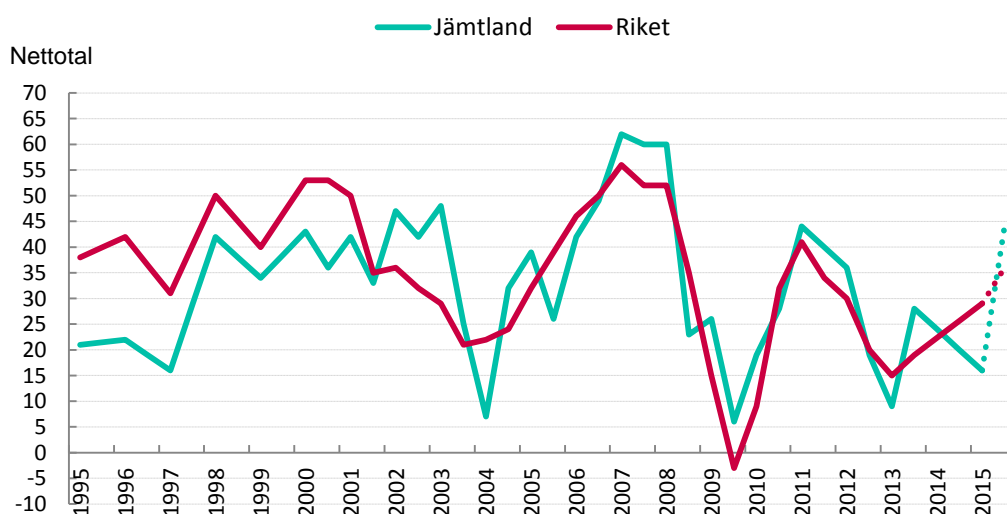
Omsättningstillväxten i Jämtlands län har minskat sedan 2013. Båda sektorerna, men framförallt tjänsteföretagen, visar på en lägre omsättningstillväxt. Nettotalet 16 är relativt långt under landet i genomsnitt (netttotal 29). Förväntningarna inför kommande år är emellertid mycket optimistiska, och landar till och med över rikets förväntningar. Totalt sett tror företagen i Jämtland på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 44, nettotalet för rikets förväntningar är 36.

Omsättning

Ett företags omsättning är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

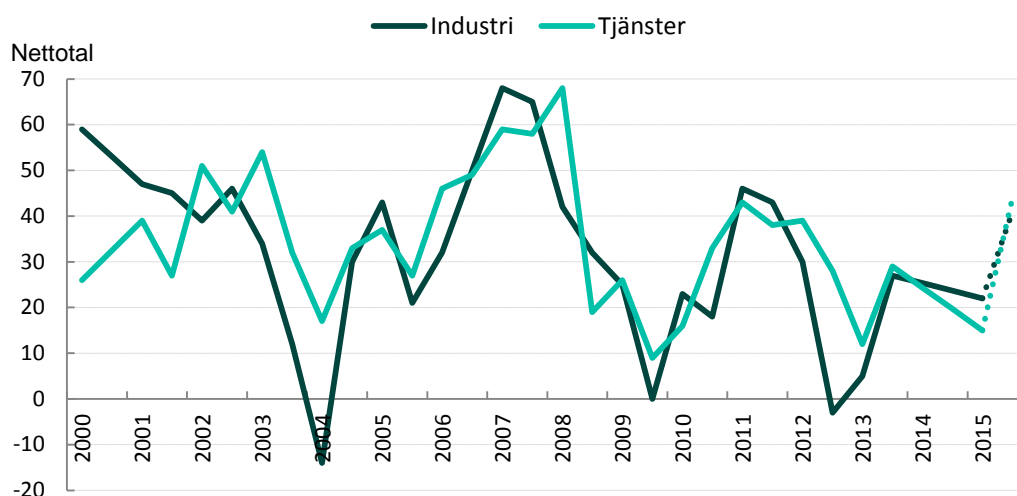
Resultaträkningen visar företagets intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen visar alltså om företaget har gått med vinst eller förlust.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Jämtlands län och riket 1995-2015

Både industri-, men framförallt tjänsteföretagen, har upplevt en negativ utveckling av omsättningen. Industriföretagen i Jämtlands län har ett netttotal på 22, jämfört med 33 som sektorns rikssnitt. Tjänstesektorns netttotal är 15, betydligt svagare än rikets sektorsnitt på 28. Men inför det kommande året tror båda sektorerna på en positiv utveckling av omsättningen. Tjänsteföretagen är relativt sett mer optimistiska än industriföretagen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Jämtlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Konjunkturindikatorn

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 14, jämfört med rikets indikator på 64. Jämtland är därmed det län i riket med svagast konjunkturindikator.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Jämtlands län försämrades dramatiskt 2008- 2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 145, bottnade index hösten 2009 med ett värde på 11. Det var dock aldrig en lika djup nedgång som för riket som helhet.

Efter en återhämtning under 2010 fick länet ännu en dipp, som man återhämtade sig någorlunda ifrån 2013. Nu tycks dock ännu en konjunktursvacka vara ett faktum, främst till följd av en kraftigt försvagad konjunktur för tjänsteföretagen. Konjunkturindikatorn spås visserligen stiga till i nivå med riket inom ett års sikt. Det är bara att hoppas att en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld inte sätter käppar i hjulet för den konjunkturuppgången.

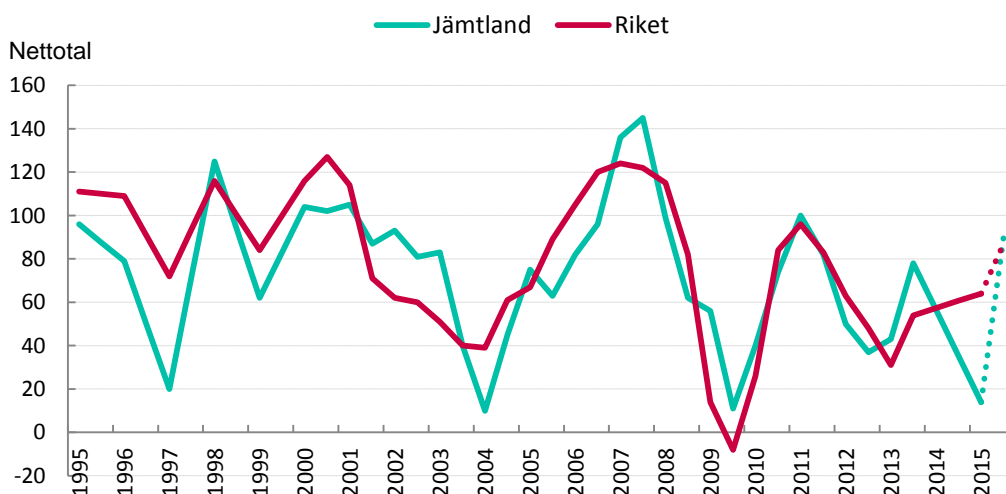
Konjunktur

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det rådande ekonomiska tillståndet i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när industrin har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att det är låg arbetslöshet och investeringarna ökar.

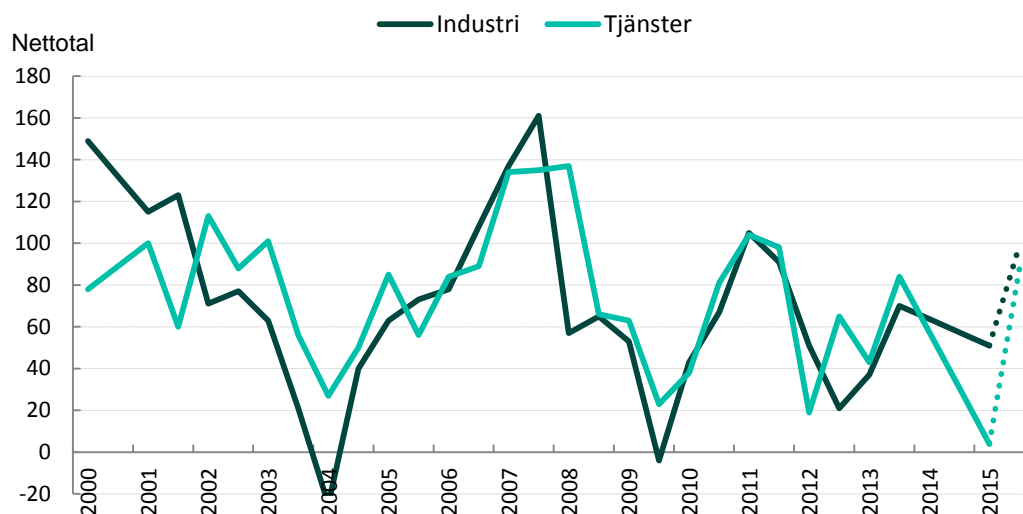
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på deras varor eller tjänster, har de svårt att behålla personal och göra nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 9 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Jämtlands län och riket 1995-2015

Under det kommande året räknar tjänstesektorn, som i årets mätning visar en kraftigt försvagad konjunkturindikator, med en stark uppgång. Indikatorn stiger från 4 till 88. Industrin, som i årets mätning ligger på en indikator som är något svagare än riksnittet (51 mot 75) räknar också med en förstärkt indikator (99) på ett års sikt.

Figur 10 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Jämtlands, industri- och tjänstesektor 2000-2015

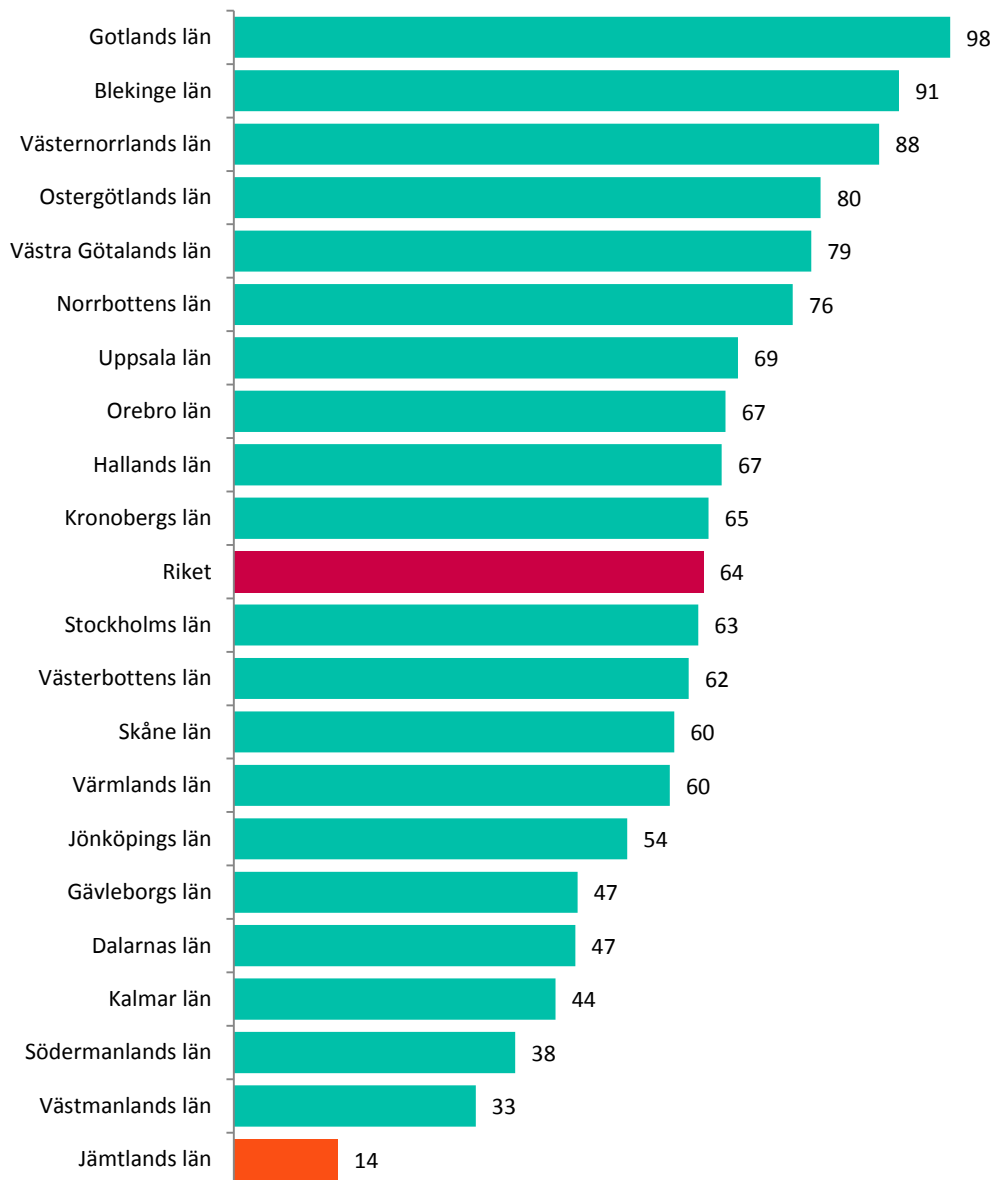

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutet, som kontinuerligt analyserar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget.

Enligt Konjunkturinstitutet har konfidensindikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenärings stigit. Samtidigt har tillverkningsindustrins konfidensindikator fallit. Även hushållens konfidensindikator minskade mellan mars och april enligt Konjunkturinstitutets mätningar. För bygg- och anläggningsverksamhet och detaljhandel visar konfidensindikatorerna på ett starkare läge än normalt, medan tillverkningsindustrins konfidensindikatorer hamnar på nivåer under det historiska genomsnittet. Läget i de privata tjänstenäringsarna är något starkare än normalt.

För den sammavägda konjunkturindikatorn placerar sig Jämtlands län under riksgenomsnittet. En trolig förklaring är det lokala näringslivets industristruktur. Placeringen tyder också på att det lokala företagsklimatet även fortsättningsvis behöver utvecklas och värnas på regional nivå.

Figur 11 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2015

Lönsamhetsutvecklingen

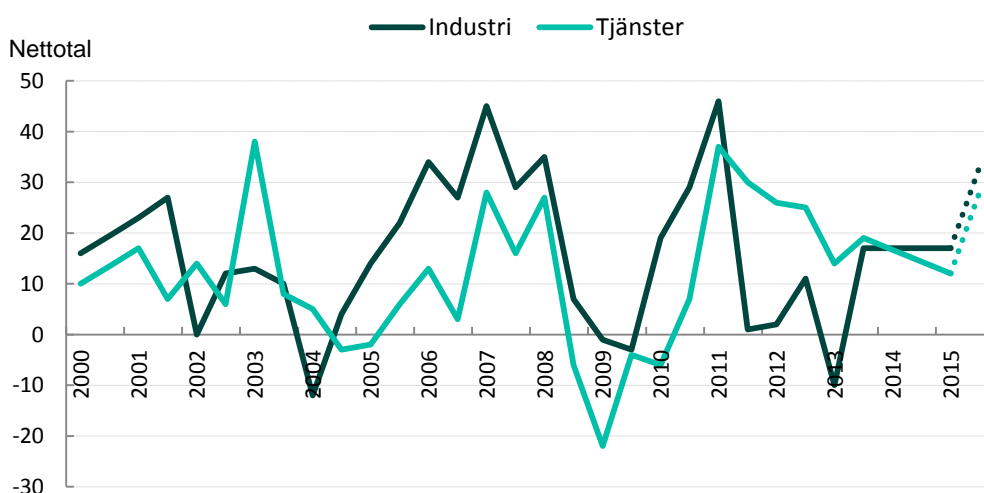
Lönsamheten diktar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från 2013 har lönsamheten i industriföretagen i Jämtlands län försvagats, om än enbart marginellt sedan höstmätningen 2013. Från ett negativt netttotal på -10 våren 2013 steg lönsamheten till netttotal 19 i höstmätningen. Årets mätning visar på en marginell försvagning till netttotal 17. Det är emellertid i snitt med riket (18) för industrisektorn. Tjänsteföretagens lönsamhet har också mattats av något under perioden sedan förra mätningen. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar på 12, riksgenomsnittet ligger på 18. Totalt sett i länet är det 32 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet.

Lönsamhet

Om man är intresserad av att se om ett företag har gått bra eller dåligt räcker det inte bara med att titta på hur stor vinsten är räknat i kronor och ören. Vinsten, eller resultatet, måste ställas i relation bland annat till företagets storlek, när denna typ av mer relativt mått på vinst avses talar man om företagets lönsamhet.

Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Både industri- och tjänsteföretagen i länet är optimistiska om utvecklingen framöver. Industriföretagen är till och med något mer optimistiska om lönsamhetsutvecklingen än genomsnittet för sektorn.

Figur 12 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Jämtlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Företagens prisförväntningar

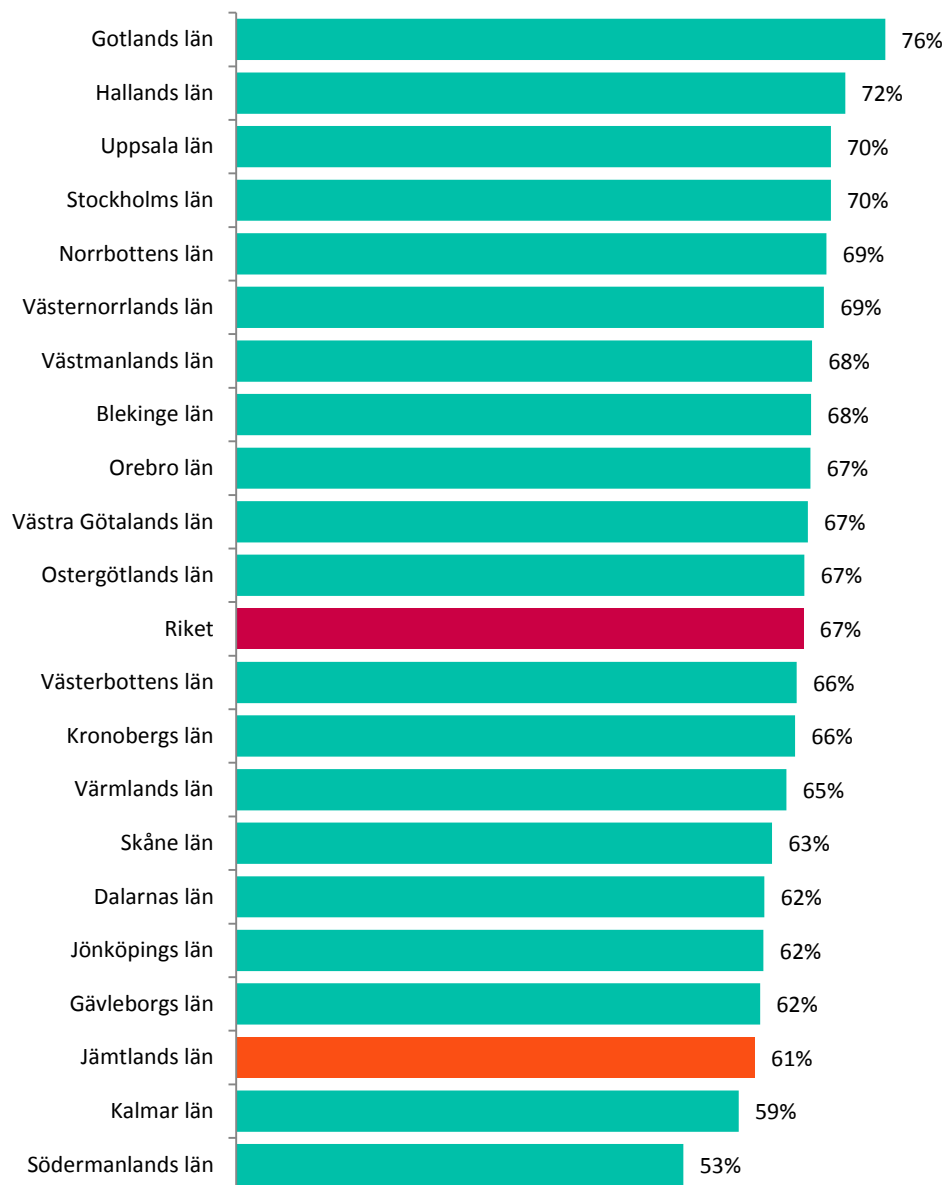
Den svaga konjunkturen till trots så är andel företag som räknar med att kunna höja priserna kommande år relativt stor. Jämtlands företag har förväntningar gällande prisutvecklingen som till och med är högre än genomsnittet för riket (främst tack vare tjänstesektorns tro om att kunna höja priserna). Av industriföretagen tror 32 procent av företagen på prisökningar och av tjänsteföretagen 40 procent. Inom industrin i riket som helhet är det 34 procent av företagen som tror på högre priser på riksnivå, motsvarande siffra för tjänstesektorn är 36 procent.

Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners. Även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

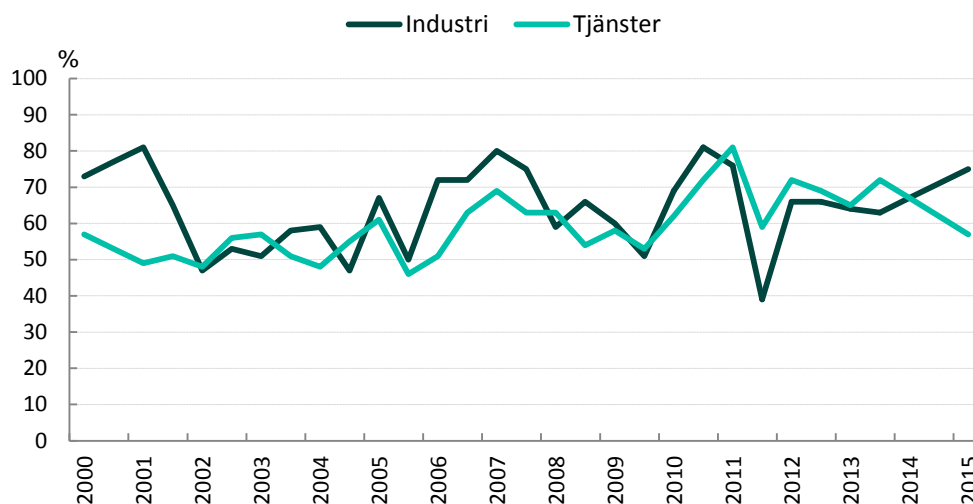
Företagen i Jämtlands län upplever något sämre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 61 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 13 Företagens expansionsutsikter (netttotal) per län och i riket 2015

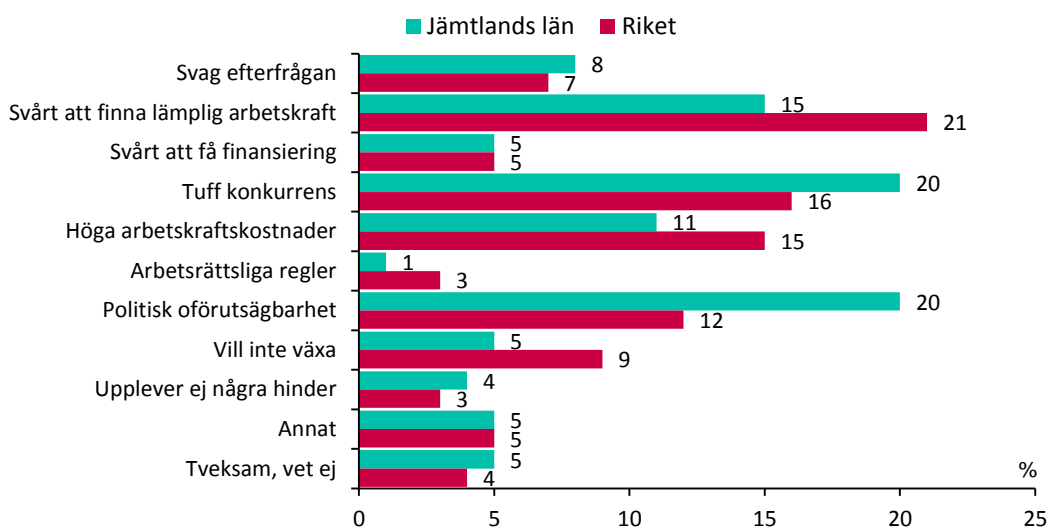
Tillverkningsindustrin har en mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen ser 75 procent goda expansionsutsikter, jämfört med knappt 60 procent av tjänsteföretagen.

Figur 14 Expansionsutsikter (netttotal) i Jämtlands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2015

Politisk osäkerhet är ett av de största tillväxthindren som Jämtlands småföretag upplever. Vart femte företag (20 procent) uppger detta som största hinder, vilket är betydligt fler än i riket som helhet. Även tuff konkurrens uppges utgöra ett tillväxthinder av vart femte företag i länet. Många företag i Jämtlands län upplever också att det är svårt att hitta lämplig arbetskraft, även om andelen är färre än rikssnittet.

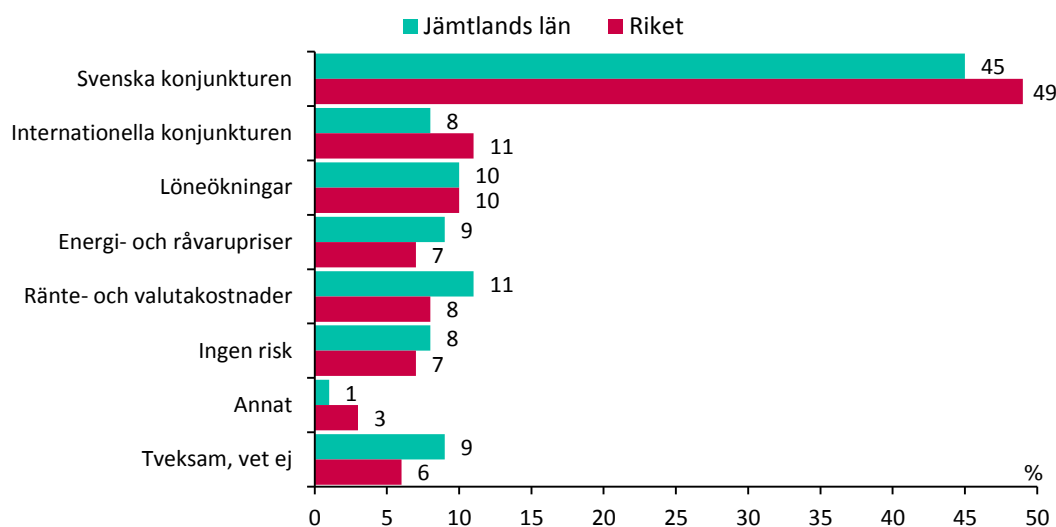
Figur 15 Tillväxthinder enligt företagen i Jämtlands län och i riket 2015 (procent)

Konjunkturrisiker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisken enligt ungefär hälften av företagen i länet. Den följs av oro för ökade ränte- och valutakostnader samt för höga löneökningar.

Figur 16 Vilken anser du är den största konjunkturrisken för ert företag?

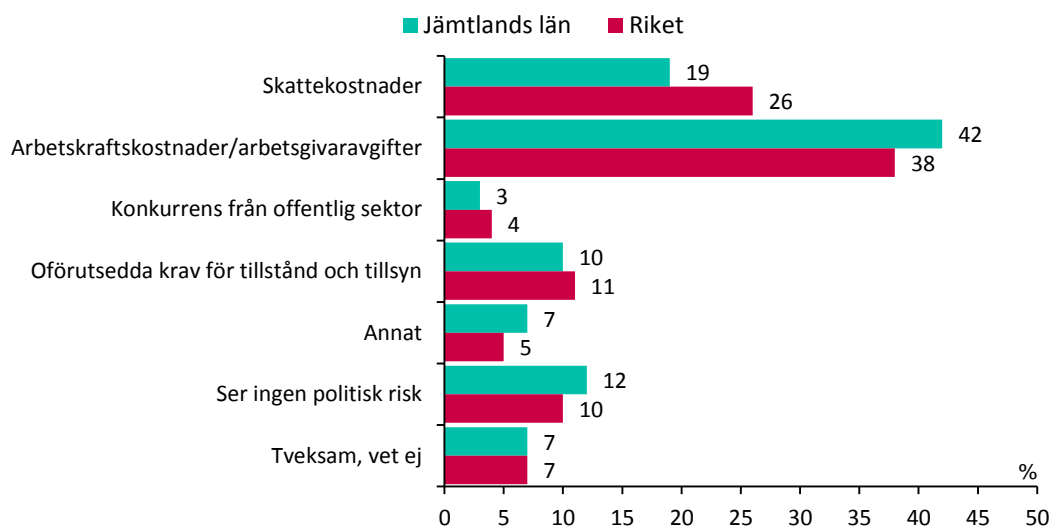
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag fortsatt är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Jämtlands län. Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk. Konkurrens från den offentliga sektorn och oförutsedda krav ligger i snitt med riket.

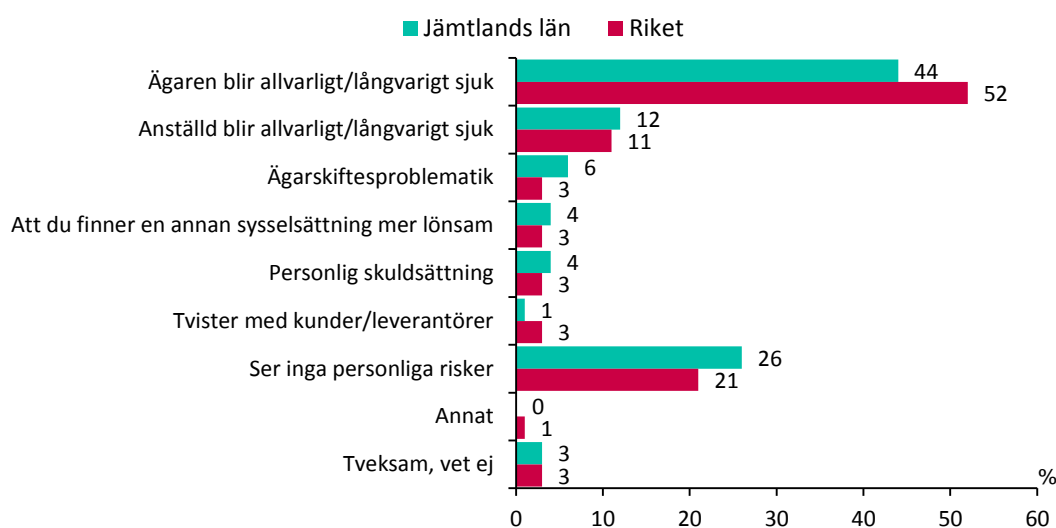
Figur 17 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Personliga risker

Liksom i riket som helhet upplever företagen i Jämtlands län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk. Dock är andelen som ser denna riskfaktor något lägre i Jämtland än riket. I Jämtlands län anser också dubbelt så många företag, som i riket som helhet, personliga risker i samband med generations- och ägarskifte, vilket än en gång hänger samman med industristrukturen i länet.

Figur 18 Vilken anser du är den största personliga risken för ert företag?

Appendix Finansiering

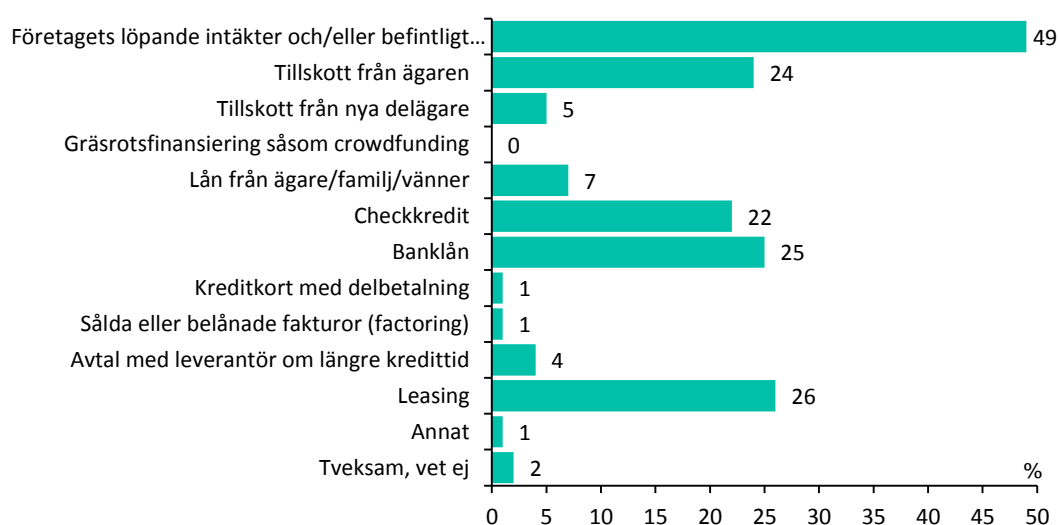
Finanskrisen slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig. Även nu flera år efter finanskrisen anser många småföretag att det är svårt att få extern finansiering för att utöka verksamheten och att anställa, detta har visats in en rad undersökningar förutom av Företagarna bl.a. av Världsbanken.³

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar. Den viktigaste faktorn är dock svårigheterna att få nya krediter och att utvidga befintliga banklån samt den höga kostnaden för banklån. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar finansieringsaktörernas utlåning till företag. Vissa regionala skillnader tycks också finnas vad gäller bankernas roll som kreditgivare till företag i regionen.

Majoriteten av alla företag använder egna medel i form av löpande intäkter och befintligt kapital till att finansiera företagets investeringar. En relativt stor andel av alla företag använder också checkkredit för att finansiera löpande verksamhet och investeringar. Skillnaden i ränta på utnyttjad checkkredit kan förväntas vara betydande mellan företag i olika storleksklasser, baserat på antal anställda etc. Räntekostnaderna kan därför vara betydligt högre för de mindre bolagen och generellt högre än vad som kan förväntas av det allmänna ränteläget i ekonomin.

I många företag finansieras också stora delar av investeringarna med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande innebär en betydande privatfinansiell risk för företagaren och dennes familj.

Figur 19 Finansieringssätt (företag som har investerat)

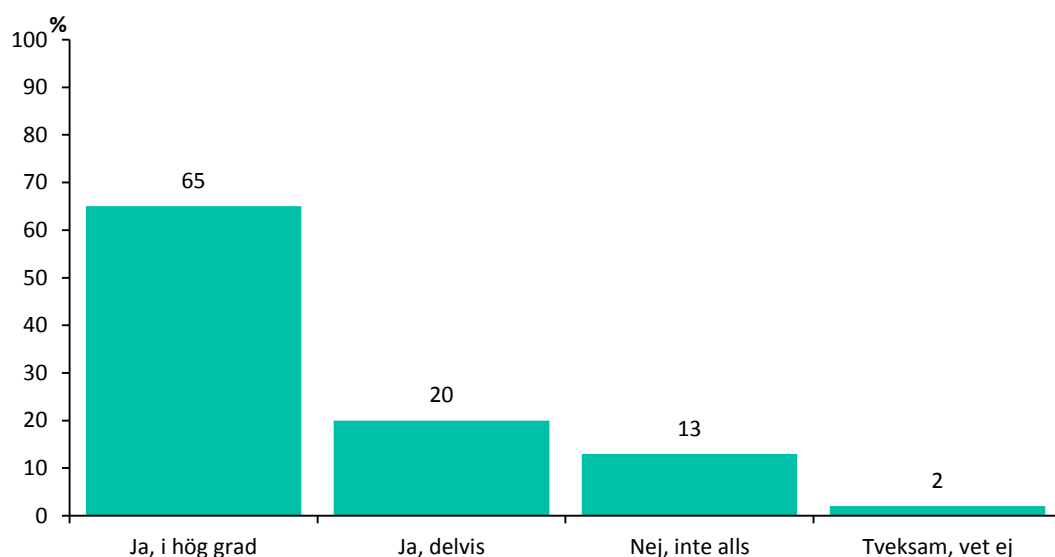
³ Sweden's Business Climate A Microeconomic Assessment, World Bank 2015.

I Företagarnas senaste finansieringsrapport svarade 47 procent av företagen att de upplever det som ganska eller mycket svårt att få extern kredit för att finansiera företagets investeringar och löpande verksamhet. Större företag har emellertid ofta betydligt lättare att finansiera sin verksamhet och investeringar med extern finansiering.⁴

Bankens lokala förankring och bemötande

Omkring hälften av alla företag i landet anser att deras bank har en hög grad av lokal förankring (48 procent). 28 procent av landets företag upplever att banken delvis har en lokal förankring. I länet är motsvarande siffror något lägre. Samtidigt är det totalt sett nästan var femte företag som upplever att deras bank inte har någon lokal förankring i landet som helhet medan den andelen är lägre (13 procent) i Jämtlands län.

Figur 20 Upplever du att företagets bank har en lokal förankring?

⁴ Se bl.a. Småföretagen vill växa – men saknar finansiering, Företagarnas finansieringsrapport 2015.

När det gäller bankernas rådgivande roll till företagen upplever 57 procent av företagen på riksnivå att de får ett delvis eller i hög grad personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor. Bland företagen i Jämtland är motsvarande andel 64 procent, dvs. något fler upplever ett engagerat bemötande.

Figur 21 Upplever du att ni får ett personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor?

